

завдяки тому, що працюємо вдвох, вдвічі швидше шукаємо та обробляємо потрібну інформацію.

– **А.К.** Сергій у нашій команді більш поміркований і глибокий. Я більше захоплююсь – прочитаним твором, переглянутим фільмом, режисером, актором. Він мої захоплення охолоджує й часто пропонує речі, які радикально змінюють ситуацію в сценарії. У кожного з нас є своя позиція, однак ми заборонили один одному казати фрази: «це повна ахінея» чи «цього ніколи не може бути». Ми їх замінюємо на: «давай ще подумаємо» або «давай поговоримо про це завтра». Адже ідея, яка вчора здавалась ніякою, сьогодні може виявитись плідною.

– *Що для вас є ознакою найвищого визнання?*

– **А.К.** Погоджуюся з думкою Андрія Кокотюхи, що визнання – це наклади і відгуки глядачів. Премії, рейтинги не мають значення. Касові збори у кінотеатрах – теж такий собі критерій. Адже як можна судити про кіно по двох

тижнях прокату майже без реклами. А як підрахувати користь єдиного художнього фільму про Стуса, який вже зараз використовують вчителі української літератури, демонструючи своїм учням?

– **С.Д.** Наше визнання – це п'ята стрічка запитів у Google про Василя Стуса. Це фільми, зняті за нашими сценаріями. Це діти, які приходять після перегляду й кажуть, що хочуть вивчити українську й захищати Україну, – як це мені передала моя сусідка, син якої переглянув разом з усім класом «Позивний “Бандерас”». Тому ми ставимо собі за мету, аби за коротке життя створити якнайбільше творів, пов'язаних із переможною боротьбою українців й мотивувати якнайбільше людей не бути байдужими чи зневіреними у боротьбі. Ми створюємо легенди, тому жартома називаємо себе – «легендарні автори». Й пишаємося цим.

Вересень 2021, Херсон

Володимир Богатирьов: часом відчуваю себе до певної міри динозавром

Володимир Богатирьов (н. 21.06. 1955 в м. Калач-на-Дону Волгоградської області) – відомий театральний педагог, режисер, сценограф. З 1959 року і донині проживає в Україні. Закінчив Київський державний інститут культури ім. О. Корнійчука (Рівненський культурно-освітній факультет). З 1976 року – викладач на кафедрі режисури та майстерності актора в alma mater. Кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри театральної режисури. Постановник і сценограф більше 40 вистав, автор наукових публікацій, навчального посібника «Сценографічний образ вистави» (2017 рік). За 45 років випустив сотні відомих акторів та режисерів драматичного театру, багато з яких відзначені званнями.

Бесіду веде Юлій Швець

Театральний педагог, режисер, сценограф Володимир Богатирьов.

– *Володимире Олександровичу, ви почали викладати більше тридцяти років тому. Як за ці роки в театральній педагогіці змінилось те, що називають «повітрям часу»?*

– Я почав викладацьку роботу зовсім юним – в 21 рік, минуло 45 років – вже немає радянської імперії, немає чергових з'їздів партії, виросло ціле покоління, яке не знає, що святкували 7 і 8 листопада – «повітря часу» змінювалось і продовжує змінюватись еволюційно і революційно. Це велика і непроста історія країни, людей, мистецтва і, зрозуміло, – театральної педагогіки. Одним словом це важко охарактеризувати, змінилися цінності, ідеали, очікування тих, хто приходить навчатися професії актора і режисера.

– *Одна з причин, чому люди ходять в театр, – це бажання побачити щось, що являє собою дещо більше ніж життя. Ви хочете*

бачити на сцені «життя» чи щось інше?

– Хочу бачити на сцені живий театр, а не розфарбовану мумію, загримовану під сучасність.

– *Якими зразками театру – світового та українського – ви надихаєтесь?*

– В мене є фундаментальні професійні враження про драматичний театр. Мені пощастило навчатися у ЛПТМІку (тепер Санкт-Петербурзька академія театру, музики і кіно). Зараз завдяки Інтернету – більш доступні зразки світового театру – німецького, англійського, театру Франції, Нідерландів, Прибалтики. Радують сучасні експерименти і пошуки молодих режисерів в Україні, ідей та вистав для натхнення багато.

– *В умовному 2000 році все кудись рухалось (на мій погляд), і комусь*

навіть здавалось, що попереду в акторській та режисерській професії велике майбутнє. Наш час відрізняється відсутністю ілюзій. Всі бажаючи прагнуть «пришвидшити життя», прочитати Шекспіра за один вечір, акторству навчитись за три місяці. Що ж утворює театральну педагогіку на плаву? Ілюзії? Інерція? Щось інше?

– Театральна педагогіка – це наука про професійну освіту акторів і режисерів, вони будуть потрібні до того часу, поки буде жити театр як мистецтво про людину й її місце в цьому світі. За два тижні чи за дві години майстер-класів можна сформувати якісь вміння, розкрити якісь обдарування в людині, якості, що в ній закладені. Мені теж трапляються такі оголошення про курси, які за два місяці за ваші гроші видають вам дипломи актора міжнародного зразка, тепер це називають сертифікати.

– *Чи не вважаєте ви швидкість, з якою розмножуються акторсько-режисерські курси й факультети, непродуктивною?*

– Це позитивно в тому сенсі, що розвиває акторські здібності в людини, до певної міри стимулює розвиток креативності, а негативно, що наявність сертифікату розкручує в людей те, що Станіславський називав «войовничим дилетантизмом». Це – найстрашніше явище в будь-якій діяльності, коли насправді не вміє, і не знає, але думає, що вміє і знає.

– *Наскільки болісно відбувалася зміна педагогічної свідомості при переході від «інституту культури» до засад професійного театру? Яких змін зазнала концепція викладання? Які нові проблеми при цьому виникли? Чи змінилися критерії відбору студентів?*

– Критерії професіоналізму в самодіяльності і в професійному театрі – однакові, саме вони складають основу творчої свідомості. Болісно це було не для викладачів – бо вони, як працювали за програмами театральних вузів, так і продовжили за ними працювати, а для випускників – бо їх з дипломами інституту культури професійний театр не приймав, або приймав, як другосортних. Концепції викладання – орієнтація на професійний театр мирно співіснувала з театром аматорським і театром-студією, чим суттєво відрізняється від елітарної позиції провідних театральних вузів. Критерії не змінилися, змінився контингент – раніше на одне місце на акторську спеціальність було по 100 вступників, можна було вибирати. Відсутність бюджетних місць, запровадження платної форми навчання, інші фактори соціального характеру привели до того, що ми приймаємо практично всіх, хто здатний платити за навчання.

– *Яку якість вважаєте головною для театрального педагога?*

– Терпіння і віру в талант свого учня. Квітка не розцвіте швидше, коли щодня її смикати за голівку. Те, що закладено природою, має розвинути і зміцнити природним шляхом.

– *В чому секрет педагогічного підходу до майбутнього творця й чи є у вас фірмовий метод роботи зі студентами?*

– Секретів немає. Я намагаюся полюбити кожного зі своїх учнів, знайти в ньому той талант, який закладений в ньому Богом і батьками, допомогти розвинути його і спрямовую цей розвиток.

– *Ви схильні до диктатури чи до більш поміркованого керування навчальним процесом? Стосунки зі студентами у вас відкриті чи зберігаєте дистанцію?*

– Я сумбурний ліберал, люблячий і вимогливий. Кого лю-

биш, від того і вимагаєш по максимуму – ти ж знаєш, на що він чи вона здатний. Дистанція часом буває, але з віком вона стає вже об'єктивно даною. Психологічно – намагаюся бути максимально відкритим і щирим, адже в театрі глядачів приваблює саме це.

– *Ви починали свою діяльність як викладач сценографії, навіть написали підручник з цієї дисципліни. Чи влаштовує вас нинішній рівень сценографічної культури? Ви відслідковуєте виставки сценографії чи більше енергії віддаєте режисурі?*

– Сценографія сучасного театру і майже кожної вистави не перестає мене дивувати, тому що постановочні можливості сценографії зросли надзвичайно. Тепер проблема не у втіленні, а в наявності ідеї для втілення. Я продовжую цікавитися театральним процесом і розвитком сценографії, але вже без фанатизму.

– *Як вам здається: популярність професії режисера нині падає чи зростає?*

– Популярність безумовно зростає. Тому в режиссуру йдуть люди близьких і далеких професій: актори, музиканти, хореографи, художники.

– *Чи кожен може стати режисером? Чи все-таки це професія, яка здобувається переважно через життєвий і театральний досвід?*

– Я знаю, що кожен може зіграти бодай одну роль, тобто відчувати себе актором, і, можливо, поставити одну виставу. Режисер – не той, хто каже куди кому виходити, що робити і як говорити, це – інтерпретатор життєвої історії, творець вистави. А для творчості – треба не лише ремесло, а й життєва потреба творити.

– *Ви активно ставите вистави у навчальному театрі. Наскільки жорстко дотримуєтесь драматургічного тексту й чи дозволяєте студентам імпровізувати?*

– Все залежить від драматургії – в античній трагедії, написаній гекзаметром, не дуже поїмпровізуєш. Інша річ – сучасна драматургія з абсцотною лексикою.

– *Ви вчите студентів, що режисер – це головна людина в театрі?*

– Хто це вам сказав? Головний в театрі – директор (сміється). Я особисто люблю акторів, і намагаюся, за виразом Немировича-Данченка, в них «померти». І режисерам кажу, що головний – актор, бо все можемо зробити тільки через нього. Акторам – що головний режисер.

– *Чи спілкуєтесь зі своїми випускниками в процесі їх роботи в театрі?*

– Аякже. Завжди приємно, коли в них щось вдається, буває, що звертаються з питаннями і проблемами.

– *Кого зі своїх учнів можете назвати своєю педагогічною удачею? Хто достатньо повно реалізувався в професії?*

– Є й актори, й режисери, й режисери телебачення, і режисери масових видовищ, і театральні педагоги, й кіноактори. Один був унікальний режисерський курс – вони вже після закінчення вузу збиралися і грали в різних містах свою курсову виставу – «Підступність і кохання» за Ф. Шиллером. Мої випускники працюють в Рівненському, Хмельницькому, Тернопільському, Вінницькому, Житомирському, Волинському, Львівському та Івано-Франківському театрах, і за межами України – у Хайфі, Тель-Авіві, в Португалії та Канаді.

– *А що читають і слухають нинішні студенти?*

– Мені часом здається, що тільки телефон в навушниках (сміється).

– Що ви думаєте про культурний колоніалізм? Студенти залежні від «формул успіху», які чомусь бачать саме за межами своєї країни?

– Я думаю, що тоді, коли держава по-справжньому буде зацікавлена в розвитку культури і освіти свого народу, коли зрозуміє, що театр – не розвага, а ознака свідомості нації, коли адекватно будуть оцінюватись результати творчої та інтелектуальної діяльності, може тоді щось зміниться. А діти хочуть жити тут і зараз, бо життя дається один раз.

– Чи продовжиться тріумф політкоректності, нового пури-танства й нової цензури? Чи їхні базові цінності вже пережили свій зірковий час? Зокрема, сьогодні буйно розцвів «ейджизм». Не секрет, що педагогів поважного віку нині іноді називають «бумерами» (за аналогією зі старими авто) й часто не приховують радості від того, що епідемія їх прибере. Це бажання сильно так само, як бажання зруйнувати пієтет перед старим мистецтвом: нам не потрібні корифеї, Данченки, Ступки тощо. Чи все-таки маятник хитнеться в інший бік і (з приходом нового покоління) нас чекають нові культурні революції?

– Історія вчить, що все розвивається циклічно. Я часом відчуваю себе до певної міри динозавром, особливо коли студенти питають, чи я особисто знав Станіславського... Хтось із арабських мудреців передбачав важкі часи, коли вимруть ті, хто знають і вміють, а на зміну їм прийдуть амбітні й активні.

– Сьогодні, в епоху апатії й тривоги, інколи навіть у посередній виставі, можна зустріти образи, здатні порушити спокій та апелювати до совісті глядача. Чи ви зустрічали настільки сильні вистави в театрі – такі, що здатні перевернути внутрішній світ людини?

– Якщо ви про совість і внутрішній світ динозавра – то це дуже важко перевернути. Мене більше вражає в сучасному театрі цинізм, жорстокість і відвертість.

– Що зараз є найбільшим ворогом театру?

– Цинічний, пересичений і самовдоволений глядач, якому все однаково. Театр не може існувати для самого себе, для обмеженої групи особливо обрарованих інтелектуалів-театралів, це не секта. Але уже і не храм.

– Які імена в українському театрі вселяють надію?

– З українських драматургів люблю Неду Неждану, Наталю Ворожбит, з режисерів – Івана Уривського, Ростислава Держипільського, Дмитра Богомазова.

– Як би ви охарактеризували себе за межами вишу? Ви поважний сім'янин, поет-письменник-філософ, творчий «тусовщик», щось інше?

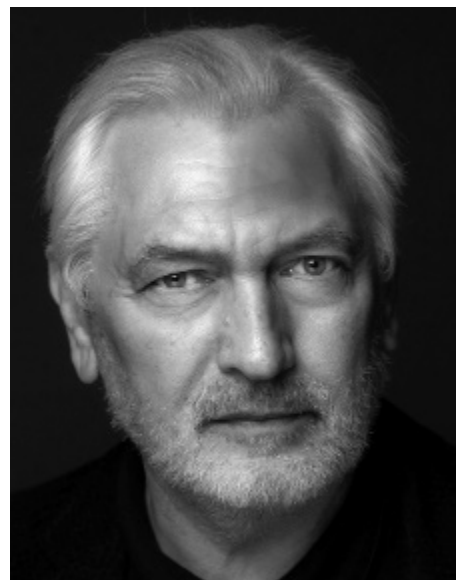
– Мрію дописати початі книжки і поставити ще кілька вистав. Вдома – я дідусь, чоловік, батько. А часом – тусовщик, який забуває, скільки йому вже років.

– Чи є питання, які ми не порушили, а ви хотіли б на них відповісти?

– Не подумайте, що я соромлюся назвати тих, кого люблю, і чиєю творчістю захоплююся. З випускників – моя гордість – Іван Данілін, Ігор Ніколаєв, Ніна Ніколаєва, Віка Клещенко-Пилипчук, Марта Левченко, Олексій Титаренко, Ігор Данчук, Андрій Кирильчук, Людмила Натанчук, Микола Карпович, Валерія-Супонькіна-Лагнюк, Станіслав Лозовський, Валерія Олейнікова, Людмила Колосович, Юлія Раденко...

Нетутешній Олександр Логінов. Портрет актора

Олександр Саква

Актор театру і кіно
Олександр Логінов.

Логінов Олександр Борисович (н. 28.02.1957, Воркута) – актор, заслужений артист України (2018). У 1978 році закінчив Київський державний інститут театрального мистецтва ім.

І. Карпенка-Карого (курс В. Приймака). У 1978–1984 роках працював у театрі ім. І. Франка, потім в Київському театрі драми і комедії на Лівому березі Дніпра, в театрі «Колесо». З 2006 року – знову актор Київського національного театру ім. І. Франка. Театральні роботи: Хассе – «Три товариші» Е. М. Ремарка (реж. Ю. Одинокий), Бердман – «Санація» В. Гавела (реж. Б. Рихлік); Т. Вінгфілд-старший – «Скляний звіринець» Т. Уільямса (реж. Т. Аркушенко); Лепле – «Едіт Піаф. Життя в кредит» Ю. Рибчинського, В. Васалатій (реж. І. Афанасьєв); Анучкін – «Одруження» М. Гоголя (реж. В. Козьменко-Делінде), Синьйор Капулетті – «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра; Чертков, людина на станції – «Лев і Левиця» І. Коваль; Генрі Мун – «Скандальна подія містера Кетла і місіс Мун» Джона Прістлі; Принц Конде, цар Олексій Романов – «Урус-шайтан» (автор та реж. І. Афанасьєв); Іван Бичок – «Гімн демократичної молоді» С. Жадана; Лісовик – «Verba» за Лесею Українкою (реж. С. Маслобойщиков); Лікар-Могильник – «Крум» Х. Левіна (реж. Д. Петросян); Тихон – «Комедія на руїнах» М. Кропивницького (реж. П. Ільченко); Вірджил – «Сторонні серед нас» А. Бушковськи (реж. П. Ільченко).

«Я брат твоїй...»

Микола Гоголь. «Шинель».

Глядачі до нього ставляться ніжно і шанобливо. Олександр Логінов з тих митців, чиї сценічні роботи невід'ємні від самого актора, скільки б розум не нагадував, що в основі його професії – удавання. Так от удаваності в грі Логінова не розгледіти: його виконавська техніка вкрай витратна й принципово інша. Вона, за словом Кафки, ближча до соматичного *перетворення*, коли дух і тіло співмірно формують нову людську сутність. За «сумісництвом» – художній образ, що не розкладається на персонажа і виконавця.